

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лісова фітопатологія

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність 205 Лісове господарство

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №15 «17» вересня 2021р.

м. Івано-Франківськ – 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу (зразок)
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Лісова фітопатологія
Освітня програма	Лісове господарство
Спеціалізація (за наявності)	----
Спеціальність	205 Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки і продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс / семестр	3 курс, 6 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Практичні заняття – 18 год. Самостійна робота – 58 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Лісова фітопатологія – це вчення про хвороби деревних і кущових рослин, псування і руйнування основних продуктів лісового господарства та виробів із деревини. Дисципліна вивчає як хвору деревину, так і динаміку патологічного процесу, причини виникнення хвороби, її зовнішні ознаки, особливості збудників, закономірності поширення хвороб, значення навколишнього середовища і факторів, які сприяють розвитку хвороби або гальмують її. Завданням курсу «Лісової фітопатології» є також прогнозування хвороб, вивчення шкоди і втрат, які спричиняються ними лісовому господарству, визначення стійкості окремих видів або різновидностей до збудників хвороб, а також розробка прийомів, методів і заходів попередження захворювань та лікування деревних рослин. Знання теоретичних положень і практичних навичок з предмету «Лісова фітопатологія» необхідні для їх застосування при роботі в науково-дослідних інститутах, сортовипробувальних станціях, пунктах захисту рослин, карантинних інспекціях під час оцінки епідеміологічних ситуацій. А також під час розробки фітосанітарних та карантинних заходів.

Компетентності

Загальні:

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові:

ФК15. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК16. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і

розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

Програмні результати навчання

ПРН4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану докільля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Вступ до науки «Лісова фітопатологія»	Знати коротку історію розвитку науки «Лісова фітопатологія». Вміти коректно використовувати специфічну термінологію. Розрізняти зміни, що виникають у рослинах при патологічному процесі.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
2.	Тема 2. Природа і класифікація фітопатогенів і хвороб деревних рослин	Знати основні типи хвороб рослин та їх збудників; поширення та живлення збудників хвороб; стадії розвитку інфекційного процесу. Аналізувати шкодочинність хвороб деревних і кущових рослин .	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
3.	Тема 3. Гриби – основні збудники хвороб лісових деревних рослин	Знати морфологічні особливості грибів, їх живлення та форм розмноження. Вміти розрізняти типові симптоми мікозів лісових деревних рослин	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
4.	Тема 4. Неінфекційні хвороби рослин	Знати основні причини та симптоми неінфекційних хвороб лісових деревних рослин.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт.

			Виконання самостійної роботи.
5.	Тема 5. Класифікація методів захисту лісових деревних рослин	Вивчити основні методи та засоби боротьби зі шкідливими комахами та збудниками хвороб лісових деревних рослин. Аналізувати, розрізняти та вміти застосовувати лісогосподарські, біологічні, селекційно - генетичні, хімічні, фізико - механічні та інтегровані методи захисту лісостанів. Розуміти переваги та недоліки кожного з методів .	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
6.	Тема 6. Хвороби плодів і насіння лісових деревних рослин	Знати головні типи хвороб плодів і насіння лісових деревних рослин та передумови їх виникнення. Ознайомитись із особливостями розробки системи захисту плодів і насіння від збудників інфекційних хвороб.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
7.	Тема 7. Хвороби сходів і сіянців лісових деревних рослин.	Знати головні типи хвороб сходів і сіянців лісових деревних рослин та передумови їх виникнення. Ознайомитись із особливостями розробки системи захисту сходів і сіянців від збудників інфекційних хвороб.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
8.	Тема 8. Хвороби хвої та листя лісових деревних рослин	Знати головні типи хвороб хвої та листя лісових деревних рослин та передумови їх виникнення. Ознайомитись із особливостями розробки	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної

		системи захисту хвої та листя від збудників інфекційних хвороб.	роботи.
9.	Тема 9. Некрозні, судинні та ракові хвороби гілок і стовбурів деревних рослин. “Відьміні мітли”. Напівпаразити й паразити деревних рослин.	Знати симптоматику та етіологію некротичних, судинних і ракових хвороб лісових деревних рослин та передумови їх виникнення. Ознайомитись із напівпаразитами й паразитами деревних рослин. Вміти розрозбляти та застосовувати інтегровані заходи боротьби проти даної групи патогенних організмів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
10.	Тема 10. Дереворуйнівні гриби та гнилі, які вони спричиняють.	Знати основні види дереворуйнівних грибів лісових деревних рослин та наслідки їх шкодочинної дії. Вміти діагностувати та встановлювати поширеність трутовиків в межах лісових ценозів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
11.	Тема 11. Лісопатологічні обстеження	Знати об’єкти, види та методи лісопатологічного обстеження. Вміти проводити обстеження плодів та насіння; ґрунту та рослин у розсаднику; асиміляційного апарату; деревини на предмет виявлення симптомів хвороб.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.

4. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких форм і засобів	Система контролю знань здійснюється через: <ul style="list-style-type: none"> • поточний контроль – 50 балів; • підсумковий контроль (екзамен) – 50 балів. Оцінка за вивчення предмету
--	--

діагностики, як оцінювання практичних занять, оцінювання індивідуальних завдань, письмове тестування, усне опитування. Поточний контроль проводиться під час проведення лекційних і практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного прикладного завдання; крім того, здійснюється поточне письмове тестування за кілька попередньо пройдених тем.	виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно зі шкалою оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.
---	---

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Поточний контроль	50
Тема	10
Практична робота	20
Лабораторна робота	---
Семінарське заняття	---
Самостійна робота	20
Підсумковий контроль	50
екзамен	50
Додаткові заохочувальні бали, які можуть доповнити оцінку до 100 балів	10
Разом	100

Поточний контроль										
Вид навчальної роботи	Тема (тема 1, 2)	Тема (тема 3, 4)	Тема (тема 5, 6)	Тема (тема 7, 8, 9)	Тема (тема 10, 11)	Практичне заняття 4	Практичне заняття 9	Самостійна робота 1	Самостійна робота 2	Разом
Кількість балів	2	2	2	2	2	10	10	10	10	50

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточний контроль

- Усний контроль (в ході опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему та ін.);
- Письмовий контроль (контрольна робота в письмовій формі, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді та ін.);
- Комбінований контроль;
- Тестовий контроль;
- Презентації;
- Виконання і захист практичної роботи.

Заохочувальні бали

1. Участь у дискусіях (до 2 балів),
2. Участь у вебінарі чи прослуховування курсу за тематикою дисципліни (до 2 балів)
3. Участь у студентських наукових конкурсах та олімпіадах (до 6 балів)

5. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Кабінет захисту лісу, деревинознавства та мисливствознавства (220 каб.), 35 м ²	Мультимедійний проектор, 1 шт. Мультимедійний екран, 1 шт. Графопроєктор, 1 шт., Колекція зразків деревини, Колекція зразків хвороб деревних видів, Колекція ентомошкідників, Колекція птахів і ссавців лісової фауни
Література:	
<i>Основна:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Гойчук, А.Ф., Решетник, Л.Л. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. Вид. 2-е, перероб. і доповн. Житомир. «Полісся», 2010. 186 с. 2. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Довідник-визначник базидіом головних дереворуйнівних грибів. Навчальний посібник. Житомир: Полісся, 2011. 48 с. 3. Журавлев, И. И. Диагностика болезней леса. М.: Сельхозиздат, 1962. 192 с. 4. Бублик, Л.І., Васечко, Г.І., Васильєв, В.П., Войтюк, Д.Г. Довідник із захисту рослин. Київ: Урожай, 1989. 744 с. 5. Семенкова, И. Г., Соколова, Э. С. Фитопатология: учеб. для студ. вузов. М.: Академия. 2003. 480 с. 6. Цилюрик А. В., Шевченко, С. В. Лісова фітопатологія. К. : КВІЦ, 2008. 410 с. 7. Шевченко С. В. Хвороби лісових насаджень УРСР. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1963. 150 с. 8. Чураков Б. П., Чураков Д. Б. Лесная фитопатология: Учебник. СПб.: Издательство «Лань», 2012. 448 с. 9. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. Вид. 2-е, перероб. і доповн. Житомир. «Полісся», 2010. 186 с. 10. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Довідник-визначник базидіом головних дереворуйнівних грибів. Навчальний посібник. – Житомир: Полісся, 2011. 48 с 	
<i>Додаткова:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 11. Дмитрик П.М. Фітопатологія. Конспект лекцій. Івано-Франківськ, 2015. 127с. 12. Гвоздяк Р. І. Бактеріальні хвороби сосни звичайної (<i>Pinus sylvestris</i> L.) та мікрофлора її насіння: монографія / Р. І. Гвоздяк, А. Ф. Гойчук, В. В. Розенфельд, Л. А. Пасічник. – Житомир : Полісся, 2011. – 222 с. 4 13. Журавлев, И. И. Болезни лесных деревьев и кустарников / И. И. Журавлев, Р. А. Крангау з, В. Г. Яковлев. – М.: Лесн. пром-сть, 1974. – 160 с. 	

14. Крутов. В. И., Хансо М.Э. Побеговый рак (склеродерриоз) сосны: диагностика, профилактика и меры борьбы. Петрозаводск: Карельский филиал АН СССР: ЭстНИИЛХОП, 1989. 14 с.
15. Ладейщикова О.І., Усцький І.М., Черних О.Г., та ін. Настанова по захисту соснових насаджень від коренової губки. Харків, 2001.27с.
16. Минкевич И.И. Эпифитотии грибных болезней древесных пород.– Л: Изво ЛГУ, 1986.– 115с.
17. Санітарні правила в лісах України / Міністерство лісового господарства України. – К., 1995. – 11 с.
18. Справочник по защите леса от вредителей и болезней. – М.: Агропромиздат, 1988. – 414 с.
19. Черемисинов, Н. А. Грибы и грибные болезни деревьев и кустарников / Н. А. Черемисинов, С. Ф. Негруцкий, И. И. Лешковцева. – М.: Лесн. пром-сть, 1970. – 392 с.
20. <https://www.openforest.org.ua/135461/> 21. <https://ukrdoc.com.ua/text/21610/index-1.html>

6. Контактна інформація

Кафедра	кафедра лісового і аграрного менеджменту, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька 201, каб. 206, тел. (0342) 59-61-66, e-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач	канд. с.г. наук, доцент Дмитрик Павло Миколайович
Контактна інформація викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<ul style="list-style-type: none"> • списування під час поточного опитування, виконання тематичних модульних контрольних робіт та іспиту заборонені; • самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); • застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; • надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
Пропуски занять	<ul style="list-style-type: none"> • відвідування занять є обов'язковим;

(відпрацювання)	<ul style="list-style-type: none"> • засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом (співбесіда, реферат тощо). • пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. • поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до іспиту).
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну не допускається, але може надаватись можливість виконати завдання за індивідуальним графіком (за рішенням керівника структурного підрозділу, його замісника та викладача.</p> <p>Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Викладач має право видалити студента із заняття, якщо останній порушує дисципліну і тим самим заважає працювати викладачу та групі. Всю суперечну ситуацію можна вирішити після заняття.</p>
Додаткові бали	<p>Нарахування додаткових балів здійснюється згідно рішення затвердженого на засіданні колективу кафедри і обов'язково озвучується викладачем на перших заняттях. Бали можуть нараховуватись за активність студента на семінарських, лабораторних та практичних заняттях, за опрацювання додаткових інформаційних джерел та наукову (творчу) діяльність.</p> <p>Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.</p>
Неформальна освіта	<p>Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «Положенням про неформальну освіту учасників освітнього процесу» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-</p>

content/uploads/sites/118/2019/11/819_29.11.2019.pdf).

Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної роботи студентів з відповідних дисциплін.

Викладач _____ Дмитрик П.М.